

СЛУЖБА БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ
Управління Служби безпеки України в Харківській області
Слідчий відділ
вул. Мироносицька, 2, м. Харків, 61002, тел./факс (057) 700-03-21
www.ssu.gov.ua Код ЄДРПОУ 20001711

ПОВІДОМЛЕННЯ
про підозру

місто Харків

«14» лютого 2023 року

Слідчий 1-го відділення слідчого відділу Управління Служби безпеки України в Харківській області старший лейтенант юстиції Вороніна Катерина Олександрівна, розглянувши матеріали кримінального провадження № 22023220000000202, які було виділено 07.02.2023 з кримінального провадження № 22022220000002469 від 22.07.2022, у зв'язку із наявністю достатніх доказів та підстав для повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінальних правопорушень, відповідно до ст. ст. 36, 40, 42, 276, 276-279 КПК України, –

ПОВІДОМИВ:

Демченку Володимирі Олександровичу, (рос. Демченко Владимиру Александровичу), 18.01.1966 року народження, уродженцю м. Харків, заступнику голови ВЦА Харківської області з питань інфраструктури від РОВ у м. Куп'янськ, керівнику бригади «Призрак», який проживає за адресою: м. Харків, проспект Тракторобудівників, буд. 69, кв. 24, раніше не судимого, місце знаходження якого на даний час не встановлено.

про те, що він підозрюється у відданні наказу на вчинення інших порушень законів та звичаїв війни, що передбачені міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а саме незаконному переміщенні та позбавленні волі особи, тобто у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 438 КК України.

З 19 лютого 2014 року представниками Російської Федерації (далі – РФ) розпочато збройне вторгнення збройних сил РФ (далі – ЗС РФ), приховане твердженням керівників РФ про переміщення військових

підрозділіє в рамках звичайної ротації сил Чорноморського флоту, які у взаємодії з військовослужбовцями Чорноморського флоту РФ та іншими підрозділами ЗС РФ здійснили блокування й захоплення адміністративних будівель і ключових об'єктів військової та цивільної інфраструктури України, забезпечили військову окупацію території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя. 18 березня 2014 року РФ оголосила про офіційне включення Криму до її території.

Однчасно із цим, протягом березня та на початку квітня 2014 року, під безпосереднім керівництвом та контролем представників влади та ЗС РФ представники іррегулярних незаконних збройних формувань, озброєних банд і груп найманців, створених, підпорядкованих, керованих та фінансованих Російською Федерацією взяли під контроль будівлі, в яких знаходилися органи місцевої влади та місцеві органи виконавчої влади України, військові об'єкти України в окремих районах Донецької та Луганської областей України. 07 квітня 2014 року в м. Донецьку створено терористичну організацію «Донецька народна республіка» (далі за текстом – «ДНР»), а 27 квітня 2014 року в м. Луганську – терористичну організацію «Луганська народна республіка» (далі за текстом – «ЛНР»), у складі яких утворені незаконні збройні формування, які функціонують і по теперішній час.

Датою початку тимчасової окупації Російською Федерацією окремих територій України є 19 лютого 2014 року. Автономна Республіка Крим та місто Севастополь є тимчасово окупованими Російською Федерацією з 20 лютого 2014 року. Окремі території України, що входять до складу Донецької та Луганської областей, є окупованими Російською Федерацією (у тому числі окупаційною адміністрацією Російської Федерації) починаючи з 7 квітня 2014 року, відповідно до ч. 2 ст. 1 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» від 15.04.2014 № 1207-VII.

З метою повномасштабного військового вторгнення, починаючи з 2021 року по лютий 2022 року на території РФ, Республіки Білорусь та тимчасово окупованій території України сконцентрувались значні сили ЗС РФ, інші збройні формування РФ та підконтрольні їм іррегулярні угруповання.

У подальшому, 24 лютого 2022 року президент РФ оголосив початок так званої «спеціальної військової операції». Після цього, близько четвертої години ранку того ж дня, ЗС РФ, інші збройні формування РФ та підконтрольні їм угруповання іррегулярних незаконних збройних формувань розпочали широкомасштабне військове вторгнення на територію України, увійшовши з боку РФ, Білорусі та тимчасово окупованої території України, що супроводжувалось нанесенням ракетно-артилерійські ударів та бомбардувань авіацією об'єктів по всій території України.

Факт повномасштабного збройного вторгнення не приховувався владою РФ, а також встановлений рішеннями міжнародних організацій, зокрема резолюцією Генеральна асамблея ООН ES-11/1 від 02.03.2022 "Про агресію проти України", п.п. 1, 3 Висновку 300(2022) Парламентської

Асамблеї Ради Європи “Наслідки агресії Російської Федерації проти України”, п.п. 17, 18 Наказу від 16.03.2022 за клопотанням про вжиття тимчасових заходів у справі “Звинувачення в геноциді відповідно до Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього” (Україна проти РФ) та ін.)”.

У період з 5 години 24 лютого 2022 року та до цього часу підрозділи ЗС та інших військових формувань РФ здійснюють спроби окупації українських міст, які супроводжуються бойовим застосуванням авіації, артилерійськими та ракетними ударами, а також застосуванням броньованої техніки та іншого озброєння. При цьому вогневі удари здійснюються по об’єктам, які захищені нормами міжнародного гуманітарного права. Зазначені дії призвели до тяжких наслідків у вигляді загибелі та поранення тисячі цивільних осіб, у тому числі жінок і дітей, знищення та пошкодження тисяч цивільних об’єктів.

У ході активних бойових дій з метою подальшого руху зс рф у напрямку м. Харків та забезпечення подолання супротиву військ України на території Харківської області військовослужбовцями зс рф 24.02.2022 взято під повний контроль ряд населених пунктів Вільхівської селищної територіальної громади Харківського району Харківської області.

В цей час на території вказаних населених пунктів перебувало цивільне населення, яке не брало участі у збройному конфлікті.

Починаючи з 24.02.2022 по 30.04.2022 військовослужбовці ЗС РФ повністю контролювали територію населених пунктів населених пунктів Вільхівської селищної територіальної громади Харківського району Харківської області, де розмістили бойову техніку, безперешкодно пересувалися вулицями, користувалися майном місцевих жителів, спілкувались з ними, залякували їх та погрожували фізичною розправою, контролювали їх переміщення в межах населеного пункту, проводили рейди по домоволодіннях з метою повного підкорення жителів волі військовослужбовців РФ.

Маючи повний контроль над селищем Вільхівка Вільхівської селищної територіальної громади, військовослужбовці зс рф переконались, що на території населеного пункту проживає цивільне населення, яке не бере участі у збройному конфлікті та не може чинити будь-якого супротиву волі окупантів, а також що на території села та поза його межами не розміщені військові об’єкти та підрозділи Збройних Сил України.

Згідно з положеннями ст. 2 Конвенції про захист цивільного населення під час війни, підписаної у м. Женеві 12.08.1949 (далі – Конвенція), учасниками якої є, зокрема Україна та РФ, Конвенція застосовується до всіх випадків оголошеної війни чи будь-якого іншого збройного конфлікту, що може виникнути між двома чи більше Високими Договірними Сторонами, навіть якщо одна з них не визнає стану війни. Конвенція також застосовується до всіх випадків часткової або цілковитої окупації Високої

Договірної Сторони, навіть якщо ця окупація не натрапляє на жодний збройний спротив.

Статтею 147 Конвенції передбачено, що серйозними порушеннями є дії, якщо їх здійснено проти осіб або власності, які перебувають під захистом цієї Конвенції.

Відповідно до ст. 3 Конвенції сторони домовилися, що з особами, які не беруть активної участі в бойових діях, поведуться гуманно, без будь-якої ворожої дискримінації, причиною якої є раса, колір шкіри, релігія чи вірування, стать, походження чи майновий стан чи будь-які інші подібні критерії.

Із цією метою є забороненими й залишатимуться забороненими будь-коли та будь-де такі діяння стосовно зазначених вище осіб:

а) насилля над життям й особистістю, зокрема всі види вбивств, завдання каліцтва, жорстоке поводження й тортури;

с) наруга над людською гідністю, зокрема образливе та принизливе поводження.

Відповідно до положень ст. 27 Конвенції особи, що перебувають під захистом, мають право за будь-яких обставин на особисту повагу, повагу до своєї честі, права на сім'ю, їхніх релігійних переконань та обрядів, звичок та звичаїв. До них завжди слід ставитися гуманно й захищати їх, зокрема, від будь-якого акту насильства чи залякування, від образ та цікавості натовпу.

Жінки потребують особливого захисту від будь-якого зазіхання на їхню честь і, зокрема, захисту від зґвалтування, примушування до проституції чи будь-якої іншої форми посягання на їхню моральність.

Статтею 31 Конвенції передбачено, що жодний примус фізичного чи морального порядку не може застосовуватися до осіб, які перебувають під захистом, зокрема з метою отримання від них або від третіх осіб якихось відомостей.

Також ст. 32 Конвенції встановлено, що Високі Договірні Сторони спеціально дають згоду на те, що їм забороняється застосування будь-яких заходів, які можуть завдати фізичних страждань або призвести до знищення осіб, що перебувають під захистом, які є під їхньою владою. Ця заборона поширюється не лише на вбивства, тортури, тілесні покарання, калічення та медичні чи наукові дослідження, які не викликані потребою лікування особи, що перебуває під захистом, а й на будь-яке інше brutальне поводження з боку як цивільних, так і військових властей.

Відповідно до ч. 1 ст. 33 Конвенції жодну особу, що перебуває під захистом, не може бути покарано за правопорушення, якого вона не вчинила особисто. Колективні покарання, так само як і будь-які залякування чи терор, забороняються.

Відповідно до ч. 2 ст. 75 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12.08.1949, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 року (далі – Протокол), заборонені й будуть залишатися забороненими в будь-який час і в будь-

якому місці такі дії, незалежно від того, чиняться вони представниками цивільних чи воєнних органів:

а) насильство над життям, здоров'ям і фізичним та психічним станом осіб, зокрема:

а.1) вбивство;

б) знущання над людською гідністю, зокрема, принижуюче й образливе поводження, примус до проституції чи непристойне посягання в будь-якій його формі;

е) погрози вчинити будь-яку з вищезазначених дій.

Водночас, ч. 1 ст. 76 Протоколу, передбачено, що жінки користуються особливою повагою і їм забезпечується захист, зокрема, від зґвалтування, примусу до проституції і будь-яких інших форм непристойних посягань.

Крім того, відповідно до ст. 47 Бойового уставу з підготовки та ведення загальновійськового бою (частина II батальйон, рота), який затверджений наказом головнокомандувача сухопутними військами – заступником міністра оборони РФ від 31.08.2004 № 130, командири (начальники) усіх рівнів зобов'язані: знати та враховувати під час підготовки та під час ведення бою (виконання отриманого завдання) норми міжнародного гуманітарного права; вимагати їх знання та забезпечувати неухильне виконання підлеглим особовим складом; припиняти випадки порушення цих норм; притягувати до відповідальності осіб, які вчинили порушення.

При цьому п. 7 Настановлення з міжнародного гуманітарного права для ЗС РФ, затвердженого наказом міністра оборони РФ від 08.08.2001, забороняється вчиняти терор щодо цивільного населення.

Пунктом 46 зазначеного Настановлення передбачено, що жертви збройних конфліктів (у тому числі цивільне населення) користуються повагою та перебувають під захистом міжнародного гуманітарного права, якщо вони утримуються від будь-яких ворожих дій стосовно збройних сил.

Водночас пунктом 74 Настановлення передбачена відповідальність командира з'єднання (частини, підрозділи), розташованого на окупованій території, який зобов'язаний, поважаючи існуючі на окупованій території закони, вживати всіх залежних від нього заходів щодо забезпечення громадського порядку та безпеки, запобігання пограбуванню та незаконній конфіскації майна. Однак щодо цивільного населення можуть бути вжиті додаткові заходи контролю та забезпечення безпеки у зв'язку з воєнним станом.

Крім того, на виконання п. 149 Настановлення завданнями морально-психологічного забезпечення з урахуванням норм міжнародного гуманітарного права є:

- аргументоване переконання особового складу в необхідності дотримання принципів та норм міжнародного гуманітарного права;

- виховання особового складу у кращих російських традиціях гуманного ставлення до жертв збройних конфліктів та громадянського населення.

Таким чином, військовослужбовці зс рф, які контролювали територію Вільхівської селищної територіальної громади, були обізнані та повинні були дотримуватися норм міжнародного гуманітарного права, а керівництво частин, які окупували населені пункти Харківської області, зобов'язані забезпечити дотримання норм міжнародного гуманітарного права їх підлеглими.

Однак, військовослужбовцями РФ умисно та систематично здійснювалися дії, які порушували закони та звичаї ведення війни, що закріплені в Конвенції про закони і звичаї війни на суходолі та додатку до неї: Положенні про закони і звичаї війни на суходолі, Конвенції про захист цивільного населення під час війни, а також в інших міжнародних договорах, що визначають права і обов'язки військовослужбовців, а також цивільного населення.

28 березня 2022 року об 11:30 Демченко Володимир Олександрович, обіймаючи посаду керівника підрозділу збройних сил рф чи інших військових формувань рф, прибув на приватному транспортному засобі на територію домоволодіння за адресою: вул. Студентська, б. 43 с. Вільхівка Харківського району Харківської області. На території вищезазначеного домоволодіння знаходився двоповерховий будинок, який військовослужбовці рф незаконно захопили разом з господарчими спорудами та облаштували штаб, а також місце для утримання військовополонених та незаконно затриманих цивільних осіб.

На території вищезазначеного домоволодіння Демченко Володимир Олександрович в одному з приміщень господарчих споруд (сарай) виявив, що четверо невстановлених військовослужбовців рф чи інших підрозділів, які йому підпорядковуються та якими він здійснює оперативне командування, незаконно утримували цивільну особу, яка не приймає участь у бойових діях - Шатерника Андрія Івановича, 30.08.1963 р.н., та чотирьох невстановлених представників територіальної оборони України та представників інших військових формувань України.

При цьому військовослужбовці ЗС РФ, усвідомлювали, що перед ними цивільна особа, на яку поширюються норми міжнародного гуманітарного права, і їх дії порушують ст. ст. 27, 31, 32, 33 Конвенції, та є такими, які спрямовані на приниження честі, залякування, а також спричинення фізичних та моральних страждань цивільного населення.

Після того, як Демченко Володимир Олександрович зайшов до сараю, озброєні невстановлені військовослужбовці зс рф чи інших збройних формувань, підкоряючись наказам Демченка В.О. підняли з підлоги цивільну особу Шатерника А.І., в якого були зв'язані руки та ноги пластиковими заціпками та ще трьох представників територіальної оборони України. В свою чергу Демченко Володимир Олександрович, з метою остаточного подавлення волі присутніх до опору та з метою демонстрації влади та підкорення його наказам, грубо нехтуючи законами і звичаями війни, що передбачен міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана

Верховною Радою України, умисно та свідомо, використовуючи своє службове становище та владу, допустив порушення ст. ст. 27, 32, 33 Конвенції з метою демонстрування своєї зверхності, приниження честі та подолання будь-якого супротиву, а саме кулаками рук та ногами, взутими у чоботи, завдавав тілесних ушкоджень вищезазначеним трьом представникам територіальної оборони України, з метою отримання інформації щодо інших військовослужбовців та керівництва підрозділів територіальної оборони України.

Після цього, за наказом Демченка Володимира Олександровича військовослужбовці рф під загрозою застосування вогнепальної зброї вивели з сараю трьох представників територіальної оборони України.

Близько 12:00 Демченко Володимир Олександрович, усвідомлюючи, що перед ним цивільна особа, яка не виконувала будь-яких бойових задач, одягнений у цивільний одяг та на яку поширюються норми міжнародного гуманітарного права, і їх дії порушують ст. ст. 27, 31, 32, 33 Конвенції про захист цивільного населення під час війни, підписаної у м. Женеві 12.08.1949, та є такими, які спрямовані на приниження честі, залякування, а також спричинення фізичних та моральних страждань цивільного населення, віддав наказ двом невстановленим озброєним військовослужбовцям зс рф із застосуванням насилля, примусово вивести Шатерника А.І. з території домоволодіння на вулицю, тим самим вчинив жорстоке поводження з цивільним населенням.

Перебуваючи на подвір'ї Шатерник А.І. спробував покинути територію домоволодіння скориставшись, тим, що військовослужбовці зс рф насильно, подавляли опір вищезазначених трьох представників територіальної оборони України, однак його дії були помічені. В подальшому двоє із військовослужбовців зс рф, розуміючи що Шатерник А.І. є цивільною особою, який внаслідок вищезазначених дій не може чинити опір, примусив його сісти до військового автомобілю «Тигр» та вивезли до приміщення сільської ради с. Веселе Харківського району Харківської області, де за вказівкою Демченка В.О. утримувались інші полонені та незаконно позбавлені волі особи і примушувались до безоплатної праці.

У вказаному приміщенні Шатерника А.І. незаконно за раніше отриманим наказом Демченка В.О. утримували та примушували до безоплатної праці до 05.05.2022, що є порушенням законів і звичаїв війни, що передбачені міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а саме умисно здійснено незаконне переміщення та позбавлення волі Шатерника А.І., що заборонено ст. 3 Конвенції про захист цивільного населення під час війни та є військовим злочином відповідно до пп. вії с. 2 ст. 8 Римський Статут Міжнародного Кримінального Суду.

Своїми умисними діями, які виразились у відданні наказу на незаконне затримання (нелегальне ув'язнення), усвідомлюючи суспільно небезпечний характер своїх дій, передбачаючи суспільно небезпечні наслідки та бажаючи

їх настання, Демченко В.О. порушив вимоги ст.ст. 3, 27, 31, 32, 147 Конвенції про захист цивільного населення під час війни та ст.ст. 51, 75 Додаткового протоколу I.

Таким чином, Демченко Володимир Олександрович обґрунтовано підозрюється у порушенні законів та звичаїв війни, що передбачені міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а саме: незаконному переміщенні та позбавленні волі особи, тобто вчиненні кримінального правопорушення -злочину, передбаченого ч. 1 ст. 438 КК України.

**Слідчий 1-го відділення слідчого відділу
УСБУ в Харківській області
старший лейтенант юстиції**

Катерина ВОРОНІНА

«ПОГОДЖЕНО»

**Старший групи прокурорів
у кримінальному провадженні –
Прокурор відділу протидії злочинам,
вчиненим у воєнній сфері,
прокуратури Харківської області**

Дмитро ЯЦИЧЕНКО

Пам'ятка про процесуальні права та обов'язки підозрюваного

Підозрюваному роз'яснено, що він, відповідно ст. 42 КПК України, **має право:**

- 1) знати, у вчиненні якого кримінального правопорушення його підозрюють, обвинувачують;
- 2) бути чітко і своєчасно повідомленим про свої права, передбачені цим Кодексом, а також отримати їх роз'яснення;
- 3) на першу вимогу мати захисника і побачення з ним до першого допиту з дотриманням умов, що забезпечують конфіденційність спілкування, а також після першого допиту - мати такі побачення без обмеження їх кількості й тривалості; на участь захисника у проведенні допиту та інших процесуальних дій; на відмову від захисника в будь-який момент кримінального провадження; на отримання правової допомоги захисника за рахунок держави у випадках, передбачених цим Кодексом та/або законом, що регулює надання безоплатної правової допомоги, в тому числі у зв'язку з відсутністю коштів на її оплату;
- 4) не гасворити нічого з приводу підозри проти нього, обвинувачення або у будь-який момент відмовитися від товідати на запитання;
- 5) давати пояснення, показання з приводу підозри, обвинувачення чи в будь-який момент відмовитися їх давати;
- 6) вимагати перевірки обґрунтованості затримання;
- 7) у разі затримання або застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою - на негайне повідомлення членів сім'ї, близьких родичів чи інших осіб про затримання і місце свого перебування згідно з положеннями статті 213 цього Кодексу;
- 8) збирати і подавати слідчому, прокурору, слідчому судді докази;
- 9) брати участь у проведенні процесуальних дій;
- 10) під час проведення процесуальних дій ставити запитання, подавати свої зауваження та заперечення щодо порядку проведення дій, які заносяться до протоколу;
- 11) застосовувати з додержанням вимог цього Кодексу технічні засоби при проведенні процесуальних дій, в яких він бере участь. Слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд мають право заборонити застосовування технічних засобів при проведенні окремої процесуальної дії чи на певній стадії кримінального провадження з метою нерозголошення відомостей, які містять таємницю, що

охороняється законом, чи стосуються інтимного життя особи, про що виноситься (постановляється) вмотивована постанова (ухвала);

12) заявляти клопотання про проведення процесуальних дій, про забезпечення безпеки щодо себе, членів своєї сім'ї, близьких родичів, майна, житла тощо;

13) заявляти відводи;

14) ознайомлюватися з матеріалами досудового розслідування в порядку, передбаченому статтею 221 цього Кодексу, та вимагати відкриття матеріалів згідно зі статтею 290 цього Кодексу;

15) одержувати копії процесуальних документів та письмові повідомлення;

16) оскаржувати рішення, дії та бездіяльність слідчого, прокурора, слідчого судді в порядку, передбаченому цим Кодексом;

17) вимагати відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду, в порядку, визначеному законом, а також відновлення репутації, якщо підозра, обвинувачення не підтвердилися;

18) користуватися рідною мовою, отримувати копії процесуальних документів рідною або іншою мовою, якою він володіє, та в разі необхідності користуватися послугами перекладача за рахунок держави.

зобов'язаний:

1) прибути за викликом до слідчого, прокурора, слідчого судді, суду, а в разі неможливості прибути за викликом у призначений строк - заздалегідь повідомити про це зазначених осіб;

2) виконувати обов'язки, покладені на нього рішенням про застосування заходів забезпечення кримінального провадження;

3) підкріятися законним вимогам та розпорядженням слідчого, прокурора, слідчого судді, суду.

Про підозру мені повідомлено, повідомлення про підозру із пам'яткою про процесуальні права та обов'язки вручені, права підозрюваного оголошені та роз'яснені «___» _____ 2023 р. в «___» год. «___» хв.

Підозрюваний:

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Захисник:

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Повідомлення про підозру вручив:

Слідчий 1-го відділення слідчого відділу

УСБУ в Харківській області

старший лейтенант юстиції

Катерина ВОРОНІНА